

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2024-06-12 Nr. 429-127
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Pareiškėja ir draudikas per tarpininkę UADBB „Tavo draudimas“ (toliau – brokerė) sudarė Transporto priemonių draudimo sutartį (draudimo liudijimas TIA Nr. *(duomenys neskelbtini)*), kuria draudiko parengtų Transporto priemonių draudimo taisyklių Nr. 021¹ (toliau – Taisyklės) pagrindu buvo apdrausti pareiškėjos turtiniai interesai, susiję su automobiliu *Mercedes Benz GL 450 4MATIC* (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*) (toliau – automobilis), draudimo laikotarpis – nuo 2021 m. gruodžio 31 d. iki 2022 m. gruodžio 30 d. (toliau – Kasko sutartis).

2023 m. rugpjūčio 18 d. pareiškėja informavo draudiką apie tai, kad 2022 m. gegužės mėnesį Ispanijoje buvo įvykdyta automobilio vagystė. Netrukus po vagystės automobilis buvo surastas teisėsaugos institucijų, tačiau paaiškėjo, kad vagystės metu buvo apgadintas.

Tą pačią dieną pareiškėja pateikė draudikui rašytinį paaiškinimą (toliau – Paaiškinimas). Jame nurodė, kad automobilis buvo pavogtas Marbeljos mieste, tačiau po vagystės surastas policijos. Anot pareiškėjos, iki šiol tęsiasi teismai, kurių metu paaiškėjo, kad vagis įvažiavo į kitą automobilį. Ji nurodė, kad automobilis automobilvežiu buvo parvežtas ir šiuo metu yra Lietuvoje.

Pareiškėja taip pat pateikė draudikui rašytinį prašymą išmokėti draudimo išmoką (toliau – Prašymas), kuriame, be kita ko, nurodė, kad Ispanijoje automobilis buvo dėl to, jog vyko atostogų; vietoje, iš kurios pavogtas, buvo paliktas trims dienoms; be pareiškėjos, juo naudojosi ir kitas asmuo – Y. Y. bei kitas aplinkybes. Prašyme taip pat nurodyta, kad automobilio rakteliai buvo pavogti iš buto.

2023 m. rugsėjo 1 d. draudikas raštu informavo pareiškėją apie sprendimą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju ir nemokėti draudimo išmokos. Draudikas nurodė, kad transporto priemonė buvo rasta su rakteliais, o apie jų vagystę policijai nebuvo pranešta. Sprendimas grindžiamas Taisyklių 21.10 papunkčiu, pagal kurį įvykis laikomas nedraudžiamuoju, jeigu transporto priemonė buvo pavogta kartu su joje likusiais užvedimo rakteliais (išskyrus vagystę plėšimo būdu) (užvedimo rakteliai laikomi pavogti kartu su transporto priemone tuo atveju, jei draudėjas po įvykio, bet ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo raštiško pranešimo apie įvykį, neperdavė draudikui ar ikiteisminio tyrimo institucijai visų transporto priemonės užvedimo raktelių).

Su draudiko sprendimu pareiškėja nesutiko ir kreipėsi į Lietuvos banką, prašydama išnagrinėti kilusį ginčą ir reikalaudama, kad automobilis būtų suremontuotas arba būtų išmokėta draudimo išmoka pinigais. Pareiškėja teigė vagystės metu automobilio nevaldžiusi ir negalėjusi užtikrinti, kad dokumentų ir raktelių nebūtų automobilyje. Anot pareiškėjos, automobilį valdęs asmuo patvirtino, kad rakteliai ir dokumentai buvo pavogti iš jo namų. Be to, kreipimesi nurodoma, kad apie reikalavimą dokumentus ir raktelius laikyti atskirai pareiškėja nebuvo informuota.

Atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi draudikas nurodė su pareiškėjos reikalavimu nesutinkantis ir prašė jį atmesti. Draudikas paaiškino, kad įvykis atitinka Taisyklių

¹ 2021 m. gruodžio 14 d. redakcija, galioja nuo 2021 m. gruodžio 30 d.

21.10 papunktyje pateiktą nedraudžiamąjį įvykių apibrėžimą, nes automobilis buvo pavogtas panaudojus jo užvedimo raktelius. Toks įvykis nedraudžiamuoju numatytas todėl, kad sudaromos sąlygos lengvai ir greitai automobilio vagystei, didinant tokio įvykių atsitikimo riziką, apsunkinant tokių transporto priemonių paiešką, palengvinant pavogtų transporto priemonių realizavimą. Dėl šių priežasčių draudikui ši rizika yra nepriimtina.

Draudikas taip pat nurodė, kad pareiškėja stipriai pažeidė pareigą per tris darbo dienas pranešti draudikui ar jo atstovui apie draudžiamąjį įvykių ir suteikti išsamią informaciją apie visas žinomas tokio įvykių aplinkybes (Taisyklių 108.6.3 papunktis), apie įvykių ji pranešė praėjus daugiau nei metams laiko. Anot draudiko, kokybiškai vykdyti žalos administravimo procedūrą jis gali tik laiku sužinojęs apie įvykusį įvykių, nes praėjus ilgesniam laiko tarpui dėl įvykių užsienyje būna sudėtinga net gauti teisėsaugos institucijų patvirtinimus ir (arba) tyrimo medžiagą. Draudikas svarstė, kad galėjo būti laukiama, kol bus gražintas automobilis ir jo rakteliai, siekiant įrodyti, jog jie nebuvo prarasti, ar pan. Draudiko vertinimu, vien dėl šios pareigos pažeidimo jis turi savarankišką pagrindą įvykių pripažinti nedraudžiamuoju pagal Taisyklių 23.2 papunktį.

Pasisakydamas dėl pareiškėjos teiginio, kad ji nežinojo apie tai, jog automobilio rakteliai negali būti laikomi kartu su dokumentais, draudikas paaiškino, kad Kasko sutartis buvo sudaryta per brokerę, kuri laikytina atsakinga už pareiškėjos supažindinimą su Taisyklių sąlygomis.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl pareiškėjos informavimo apie Kasko draudimo sąlygas ir draudiko sprendimo įvykių (automobilio vagystę ir jos metu padarytus automobilio apgadinius) pripažinti nedraudžiamuoju pagrįstumo.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, būtina: 1) įvertinti, ar draudikas yra atsakingas už pareiškėjos supažindinimą su Kasko draudimo sutarties sąlygomis (įskaitant Taisykles), jei taip, ar tinkamai su jomis supažindino pareiškėją; 2) įvertinti administruojant žalą nustatytas įvykių aplinkybes ir nustatyti, ar pagal Kasko sutartį draudikas pagrįstai įvykių pripažino nedraudžiamuoju.

1. Dėl supažindinimo su Kasko draudimo sutarties sąlygomis

Pareiškėja kreipimesi teigė, kad ji nebuvo informuota apie tai, jog automobilio rakteliai ir dokumentai turi būti laikomi atskirai.

Pažymėtina, kad Taisyklėse nėra įtvirtintos pareigos raktelius ir dokumentus laikyti atskirai, tačiau Taisyklių 108.6.11 papunktyje nustatyta, jog transporto priemonės vagystės atveju per 3 darbo dienas po to, kai pranešimą draudikui apie šį įvykių patvirtino raštu, draudėjas turi perduoti draudikui transporto priemonės registracijos dokumentus, visus užvedimo raktelių komplektus arba oficialiais dokumentais įrodyti, kad jie yra ikiteisminio tyrimo institucijoje, išskyrus atvejus, kai transporto priemonės registracijos dokumentai ir (arba) transporto priemonės užvedimo rakteliai buvo pagrobti plėšimo būdu kartu su transporto priemone. Su šios pareigos nevykdymu susijęs ir Taisyklių 21.10 papunktis, kuriuo draudikas rėmėsi atsisakydamas mokėti draudimo išmoką ir kuriame nurodyta, kad draudimo išmoka nemokama, jeigu automobilis pavogtas kartu su jame buvusiais rakteliais. Iš pareiškėjos kreipimesi nurodytų motyvų galima manyti, kad pareiškėja teigia nežinojusi būtent apie šias Taisyklių sąlygas.

Iš bylos duomenų matyti, kad Kasko draudimo sutartį pareiškėja sudarė per brokerę, kuri tarpininkavo pareiškėjai su draudiku ir sprendžiant žalos administravimo klausimus. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 93 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad prieš ne gyvybės draudimo sutarties sudarymą, išskyrus atvejus, kai draudimo sutartis sudaroma dėl didelės

draudimo rizikos, kaip nustatyta šio įstatymo 10 straipsnyje, draudikas arba draudimo tarpininkas privalo draudėjui raštu pateikti, be kita ko, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.993 straipsnio 8 dalyje nurodytą informaciją ir draudiko parengtą draudimo produkto informacinį dokumentą.

Pagal Civilinio kodekso 6.993 straipsnio 8 dalį, sudarant draudimo sutartį ar jos galiojimo metu draudikas privalo suteikti draudėjui šią informaciją: draudiko pavadinimą, draudiko įmonės rūšį, adresą, elektroninio pristatymo dėžutės adresą, draudiko padalinio ar draudiko atstovo adresą (jei draudimo sutartis sudaroma ne draudiko buveinėje), iš draudimo sutarties kylančių ar su ja susijusių ginčų sprendimo tvarką, draudiko elgesį, kai draudėjas pažeidžia draudimo sutarties sąlygas, galimus draudimo rizikos padidėjimo atvejus bei kitą draudimo veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nurodytą informaciją.

Nagrinėjamu atveju akcentuotina, kad sutarties sudarymą pagal standartines sąlygas reglamentuoja Civilinio kodekso 6.992 straipsnio nuostatos: jeigu draudimo sutartis sudaroma pagal draudimo rūšies taisykles, parengtas įstatymų nustatyta tvarka, tai draudimo sutarčiai atitinkamai taikomi šio kodekso 6.185–6.187 straipsniai (1 dalis). Sutarties standartinės sąlygos privalomos kitai šaliai tik tada, jeigu jai buvo sudaryta tinkama galimybė su tomis sąlygomis susipažinti (Civilinio kodekso 6.185 straipsnio 2 dalis). Civilinio kodekso 6.992 straipsnio 2 dalis taip pat įpareigoja draudiką sudaryti sąlygas viešai susipažinti su draudimo rūšies taisyklėmis ir, prieš sudarant draudimo sutartį, įteikti jų kopijas draudėjui.

Atsižvelgiant į nurodytą ginčui aktualų teisinį reguliavimą, darytina išvada, kad draudimo tarpininkas, dalyvaudamas draudimo sutarties sudarymo procese, privalo laikytis draudimo sutarties sudarymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, įskaitant reikalavimą supažindinti draudėją su draudimo taisyklėmis, ir įteikti jų kopiją prieš sudarydamas draudimo sutartį.

Šiuo atveju, kadangi Kasko sutartis buvo sudaryta tarpininkaujant brokerei, būtent ji ir buvo atsakinga už pareiškėjos supažindinimą su Taisyklėmis. Kadangi pareiškėja reikalavimus reiškia tik draudikui, kuris šiuo atveju nėra atsakingas už supažindinimą su draudimo sutarties sąlygomis, šios aplinkybės nebus analizuojamos sprendžiant ginčą su draudiku dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju.

2. Dėl įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju pagrįstumo

Civilinio kodekso 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.

Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas leidžia sutarties šalims laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams. Sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisiųjų santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė. Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalis).

Šalių sudaryta Kasko sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalimi, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Lietuvos kasacinis teismas savo praktikoje yra ne kartą konstatavęs, kad draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga nėra absoliuti. Prisiimdamas draudimo riziką draudikas nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, tiek draudimo liudijime aptartose individualiosiose sąlygose.² Draudimo apsaugos apimtį lemia draudimo objektas, draudžiamųjų įvykių, nedraudžiamųjų įvykių sąrašas ir kitos draudimo sutarties sąlygos, nustatančios draudimo sutarties šalių įsipareigojimų turinį, kuris leidžia spręsti apie draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnį.³

Draudžiamuoju įvykiu laikytinas atsitikimas, kurio aplinkybės patenka į draudimo

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283-695/2015 ir kt.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007.

sutarties sąlygose numatytų draudžiamųjų įvykių apibrėžti, o nedraudžiamuoju įvykiu laikomas atsitikimas, kai draudimo rizika įvyksta, tačiau šalys yra susitarusios, kad šis įvykis dėl konkrečių aplinkybių nelemia draudiko pareigos išmokėti draudimo išmoką. Nedraudžiamieji įvykiai pašalina draudiko pareigą mokėti draudimo išmoką.⁴ Taigi, draudiko prievolės išmokėti draudimo išmoką pagal įstatymuose nustatytą teisinį reglamentavimą ir draudimo sutartį atsiradimas siejamas su draudžiamojo įvykio fakto nustatymu, o visos kitos atsirandančios aplinkybės, neatitinkančios draudžiamojo įvykio požymių, taip pat sudarytoje sutartyje iš anksto išvardyti nedraudžiamieji įvykiai nėra pagrindas draudimo išmokai sumokėti.⁵

Taisyklių 18 punkte nurodyta, kad draudžiamasis įvykis yra apdraustos transporto priemonės sugadinimas, sunaikinimas ar praradimas dėl bet kokių atsitikimų, staiga ir netikėtai kilusių dėl eismo įvykio, ugnies, gamtos jėgų, kitų asmenų piktavališkos veiklos, vagystės (kaip ji apibrėžta Taisyklių 18.5 papunktyje) ar bet kokių kitų įvykių, išskyrus įvykius, kurie Taisyklėse įvardyti kaip nedraudžiamieji. Taisyklių 18.5.2 papunktyje nustatyta, kad transporto priemonės vagyste laikomas visos transporto priemonės pagrobimas arba užvaldymas plėšimo būdu, arba sugadinimai, padaryti bandant pavogti, ir vykdant šias veikas padaryti transporto priemonės sugadinimai. Remiantis bylos duomenimis matyti, kad įvykis administruotas būtent pagal Taisyklių 18.5.2 nuostatoje aprašytą draudžiamą riziką.

Taisyklių 21.1–22.10 papunkčiuose, kita vertus, nustatyti atvejai, kai draudimo išmoka nemokama, – nedraudžiamieji įvykiai. Draudikas nagrinėjamu atveju vadovavosi Taisyklių 21.10 papunkčiu, kuriame nurodyta, kad nedraudžiamuoju įvykiu, už kurį nemokama draudimo išmoka, laikomas įvykis, jeigu transporto priemonė buvo pavogta kartu su joje likusiais užvedimo rakteliais (išskyrus vagystę plėšimo būdu). Tame pačiame Taisyklių papunktyje paaiškinta, jog laikoma, kad užvedimo rakteliai pavogti kartu su transporto priemone, jei draudėjas (šiuo atveju pareiškėja) po įvykio, bet ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo raštiško pranešimo apie įvykį, neperdavė draudikui ar ikiteisminio tyrimo institucijai visų transporto priemonės užvedimo raktelių, išskyrus atvejus, kai draudėjas iki draudžiamojo įvykio įvykdė pareigas, nustatytas Taisyklių 108.4 papunktyje.

Taisyklių 108.4 papunktyje įtvirtinta draudėjo pareiga nedelsiant informuoti draudiką apie prarastus užvedimo raktelius ir užtikrinti transporto priemonės saugumą, kol bus pakeisti ar perprogramuoti apdraustos transporto priemonės užraktai. Transporto priemonės ir (arba) jos dalių vagystės rizika praradus užvedimo raktelius lieka galioti iki to laiko, kol bus pakeisti užraktai, bet ne ilgiau kaip 7 darbo dienas nuo užvedimo raktelių praradimo dienos, jei transporto priemonė laikoma saugomoje teritorijoje. Pakeitus ar perprogramavus apdraustos transporto priemonės užraktus, draudimo apsauga dėl vagystės pradeda galioti nuo pakeitimo ar perprogramavimo momento.

Taigi, Taisyklių 21.10 papunktyje nurodyta išimtis, kai raktai nelaikomi prarastais jų nepateikus per 3 darbo dienas, taikoma tik tada, kai tinkamai įgyvendintos Taisyklių 108.4 papunktyje įtvirtintos draudėjo pareigos: draudikas nustatyta tvarka informuotas apie prarastus raktelius ir užtikrintas transporto priemonės saugumas.

Sprendžiant dėl Taisyklių 21.10 papunktyje nustatyto nedraudžiamojo įvykio sąlygų taikymo pagrįstumo, pažymėtina, kad byloje pateiktame Prašyme, kurį pildė ir pasirašė pareiškėja, nurodyta, jog draudžiamasis įvykis nutiko, kai automobiliu naudojosi pareiškėja, taip pat tai, kad automobiliu naudodavosi ir kitas asmuo – Y. Y. Prašymo langelyje „Koks atvykimo į vagystės vietą tikslas“ įrašyta „atostogos“, o langelyje „Ar pavogtoji transporto priemonė prieš vagystę pervažiavo LR sieną; jei taip, tai kada, kur ir kodėl“ nurodyta „važiavau atostogų“. Langelyje „Kuriam laikui buvo palikta transporto priemonė“ nurodyta „trys paros“, langelyje „Ar pavogtoji transporto priemonė buvo pasiūlyta pardavimui“ pažymėta „ne“. Prašyme taip pat nurodyta pastaba „buvo pavogti rakteliai iš buto“.

Paaškinime nurodyta, kad automobilis pavogtas 2022 m. gegužės 16 d. ir buvo sulaikytas policijos, „todėl nebuvo jokios tikslios informacijos“. Pareiškėja teigė, kad negaudama informacijos buvo pasisamdžiusi advokatą, vyko teismai, paaškinėjo, jog automobilį pavogęs asmuo atsitrenkė į kitą automobilį. Ji taip pat paaškinėjo, kad automobilis jau yra gražintas ir buvo automobilvežiu transportuotas į Lietuvą.

Vis dėlto tiek Prašyme, tiek Paaškinime pareiškėjos nurodytos įvykio aplinkybės yra prieštaringos, nesutampančios tarpusavyje ir keliančios abejonių dėl pateikiamos informacijos tikslumo, taip pat iš esmės prieštaraujančios kitiems bylos duomenims, įskaitant byloje pateiktą

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-205/2014.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-213/2006; 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013.

Marbeljos policijos parengtą dokumentą *Acta de declaracion de F. F.* (liet. Liudininko F. F. pareiškimas) (toliau – Liudininko pareiškimas).

Visų pirma, pažymėtina, kad tame pačiame Prašyme pareiškėja nurodė tarpusavyje nesuderinamas aplinkybes. Pavyzdžiui, nors Prašyme rašė, kad raktai buvo pavogti iš buto (neaišku, iš kieno buto), to paties Prašymo langelyje „Ar buvo pamesti arba pavogti transporto priemonės rakteliai, reg. liudijimas iki vagystės“ nurodė „Ne“.

Antra, Liudininko pareiškime nurodytos kategoriškai skirtingos aplinkybės, susijusios su automobilio valdymu ir buvimo vieta: nors pareiškėja teigė, kad automobilis buvo Ispanijoje, nes juo vykta atostogauti, ir juo, be pačios pareiškėjos, naudojosi Y. Y., tačiau F. F. Ispanijos policijai paaiškino, kad pareiškėja yra jo sena pažįstama ir automobilis buvo perduotas jam. Be to, kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėja teigė, kad vagystės metu automobilio nevaldė: „ne mes valdėme automobilį, todėl negalėjome užtikrinti reikalavimo ir negalime patvirtinti, kad dokumentai ir rakteliai yra ne automobilyje“.

Trečia, kaip minėta, Prašyme pareiškėja nurodė, kad automobilis nebuvo pasiūlytas parduoti, tačiau Liudininko pareiškime nurodyta, jog F. F. užsiima automobilių pirkimo ir pardavimo bei nuomos veikla ir su pareiškėja buvo susitaręs, kad ši perduos jam automobilį, o jis jį perduos. Dar daugiau, pažymėtina, kad, pagal Liudininko pareiškime pateiktą informaciją, 2022 m. gegužės 10 d. su F. F. susisiekė automobilio pirkimu suinteresuotas asmuo ir su juo buvo sutarta, kad automobilį savaitę (2022 m. gegužės 10–17 d.) bus galima išbandyti, buvo užpildytas transporto priemonės rezervavimo dokumentas, paimtas 6 000 Eur užstatas. Be to, rezervavimo dokumentas, policijai radus automobilį, buvo rastas automobilyje.

Liudininko pareiškime, be kita ko, nurodytos kitos įvykiui vertinti reikšmingos aplinkybės. Teigiama, kad 2022 m. gegužės 13 d. potencialus automobilio pirkėjas, kuriam buvo perduotas automobilis, susisiekė su F. F. ir nurodė, jog nežino, kur automobilis yra, o vėliau paaiškino, kad jis buvo pavogtas, ir davė F. F. policijos telefono numerį, kad jis susisiektų su policija. 2022 m. gegužės 14 d. paskambino iš policijos ir informavo, kad automobilis rastas ir yra komisariate. Liudininko pareiškime taip pat nurodyta, kad transporto priemonė buvo paimta su raktu, be jo ir rezervacijos dokumento, viduje dar buvo ir transporto priemonės dokumentai.

Įvertinus pirmiau aptartus bylos duomenis, galima daryti išvadą, kad automobilio rakteliai, kaip ir jo dokumentai, buvo rasti automobilyje, kai automobilį aptiko policija. Draudikui žalos administravimo metu buvo teikta klaidinanti informacija apie tai, kas valdė automobilį jo vagystės metu, taip pat teigta, kad automobilis nebuvo parduodamas ir Ispanijoje buvo atostogų metu, nors policijos duomenys rodo, jog automobilis buvo transportuotas į Ispaniją ir perduotas asmeniui, kuris užsiima automobilių prekyba, su tikslu jį parduoti. Nors pareiškėja teigė, kad rakteliai buvo pavogti iš buto, tačiau kartu nurodė, jog jie prieš vagystę nebuvo prarasti, o kitų duomenų, kurie leistų objektyviai įsitikinti, kad automobilio rakteliai buvo pavogti, išskyrus pačios pareiškėjos pateiktus subjektyvius ir tarpusavyje nesutampantių paaiškinimus, byloje nėra.

Lietuvos banko vertinimu, bylos duomenys nesuponuoja pagrindo daryti išvadą, kad automobilis buvo pavogtas, prieš tai plėšimo būdu pavogus automobilio raktelius. Taip pat nėra duomenų, kad rakteliai prieš įvykį būtų prarasti kitomis aplinkybėmis ir apie dingusius raktelius draudikas būtų buvęs informuotas Taisyklių nustatyta tvarka. Atitinkamai konstatuotina, kad automobilis buvo pavogtas su jame paliktais rakteliais (kiek tai suprantama pagal Taisyklių 21.10 papunktį), ir draudikas pagrįstai įvykį pripažino nedraudžiamuoju. Tai, kad prieš vagystę automobilis buvo perduotas kitiems asmenims, kitaip, nei teigė pareiškėja, nepanaikino pareigos vykdyti Kasko sutartyje nurodytų įsipareigojimų ir dėl to neatsiranda pagrindas netaikyti nedraudžiamųjų įvykių sąlygų. Pareiškėja, kaip Kasko sutarties šalis, turėjo pasirūpinti tinkamu ir jos interesus atitinkančiu jos vykdymu.

Papildomai pažymėtina, kad, pagal Taisyklių 21.17 papunktį, įvykis laikomas nedraudžiamuoju, jeigu draudėjas, apdraustasis arba su draudėju ir (arba) su apdraustuoju susijęs asmuo, siekdamas gauti išmoką ar ją padidinti, suklastojo arba pateikė klaidingus duomenis apie įvykį ir (arba) jo padarinius, o pagal Taisyklių 23.4 papunktį, draudimo išmoka gali būti mažinama, jeigu draudėjas ar su draudėju susijęs asmenys neįvykdė Taisyklių 108.6.3 papunktyje nurodytos pareigos, išskyrus atvejus, kai įrodoma, kad apie draudžiamąjį įvykį draudikas sužinojo laiku, arba kai pranešimas apie draudžiamąjį įvykį neturi įtakos draudiko pareigai išmokėti draudimo išmoką. Taisyklių 108.6.3 papunktyje nustatyta pareiga, įvykus draudžiamajam įvykiui užsienyje, pranešti draudikui apie jį per 3 darbo dienas, o raštu patvirtinti per 14 darbo dienų.

Šių Taisyklių sąlygų kontekste svarbu pabrėžti, kad Kasko sutartis, kaip ir kitos draudimo sutartys, yra fiduciarinė, t. y. grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu, todėl draudimo sutarties šalys privalo atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga tiek šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti, tiek ir jai vykdyti. Įvardyti draudimo sutarties ypatumai lemia didesnę šios sutarties šalių pareigą bendradarbiauti ir kooperuotis, ypač vykdant sutartį (Civilinis kodeksas 6.38 straipsnio 3 dalis). Kasacinis teismas yra akcentavęs, kad bendradarbiavimo pareigos nevykdymas gali lemti neigiamų padarinių atsiradimą.⁶ Be to, draudėjo pareiga vykdant sutartį bendradarbiauti su draudiku kyla ne tik iš Civiliniame kodekse 6.38 straipsnyje įtvirtintų prievolių vykdymo principų. Šių pareigų vykdymas yra svarbus dėl to, kad, įvykus įvykiui, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju, kuo operatyviau ir objektyviau būtų išsiaiškintos minėtos įvykio aplinkybės, reikšmingos draudžiamąjį įvykio faktui ir pasekmėms patvirtinti.

Remiantis Taisyklių sąlygomis ir teisiniu reglamentavimu, manytina, kad net jei įvykis neatitiktų Taisyklių 21.10 papunktyje nurodyto nedraudžiamąjį įvykio sąlygų, draudikas turėtų pagrindo mažinti draudimo išmoką arba jos nemokėti, nes įvykis turi Taisyklių 21.17 ir 108.6.3 papunkčiuose nustatytų požymių: draudikui buvo teikta prieštaringa ir klaidinanti informacija apie įvykį, be to, apie įvykį buvo pranešta praėjus daugiau nei metams ir trims mėnesiams. Sutiktina su draudiku, kad kai įvykis nutinka užsienyje, tai toks ženklus termino pranešti apie įvykį praleidimas gali turėti reikšmingos įtakos žalos administravimui: įvykio aplinkybių nustatymui, žalos dydžio apskaičiavimui ir kt.

Įvertinus bylos duomenis, konstatuotina, kad draudikas pagrįstai, remdamasis Taisyklių 21.10 papunktyje nustatytomis nedraudžiamąjį įvykio sąlygomis, atsisakė įvykį pripažinti draudžiamuoju ir apskaičiuoti bei išmokėti pareiškėjai draudimo išmoką, o pareiškėjos reikalavimas įvykį pripažinti draudžiamuoju ir išmokėti draudimo išmoką yra atmestinas kaip nepagrįstas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3- 531-701/2016.